

5. Ожегов Сергей Иванович, Шведова Наталья Юльевна. Толковый словарь русского языка: 72500 слов и 7500 фразеологических выражений / Рос. АН, Ин-т рус. яз., Рос. фонд культуры. – М.: Азъ, 1992. 955 с.
6. Современная философия: Словарь и хрестоматия / Л. В. Жаров, Е. В. Золотухина; Под ред. В. П. Кохановского. – Ростов н/Д : Феникс, 1995. – 511 с.
7. Стратонович Р. Л. Теория информации / Стратонович Р.Л. – М.: Сов. радио, 1975. – 424 с.
8. Урсул А. Д. Проблема информации в современной науке / А.Д. Урсул. – М.: Наука, 1975. – 288 с.

Kirichevska E. V. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ІСЛЕДОВАНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО АСПЕКТА ТВОРЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ РЕЛИГИОЗНОЙ ИНФОРМАЦИИ

В рамках концепції психології творчого восприяття розкривається специфіка розуміння релігійної інформації в теологічному і психологічному контекстах творчості.

Ключевые слова: *виды информации, виды восприятия, восприятие информации, специфика, виды и формы религиозной информации, восприятие религиозной информации.*

Kirichevska E. V. NOTIONAL-CATEGORICAL ANALYSIS OF A PROBLEM OF RELIGIOUS INFORMATION CREATIVE PERCEPTION PSYCHOLOGICAL ASPECT RESEARCH

Within the bounds of conception of creative perception psychology the specifics of religious information understanding in theological and psychological contexts of creation is described.

Keywords: *kinds of information, kinds of perception, information perception, specifics, kinds and forms of religious information, religious information perception.*

УДК 159.923.5

Климчук В. О. (м. Житомир)

**СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ СОЦІАЛЬНОГО КОНСТРУЮВАННЯ
МОТИВАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ**

У статті представлена інтеграція соціально-конструкціоністського погляду на проблему мотивації особистості і стратегіальної концепції творчої діяльності В.О. Моляко. Розробляються орієнтири критичного дискурс-аналізу мотиваційного дискурсу із врахування стратегіальної організації дискурсивних і соціальних практик.

Ключові слова: *творча діяльність, стратегія, тактика, соціальне конструювання, мотивація особистості.*

Постановка проблеми. Сучасний світ – мінливий, динамічний, до певної міри – хаотичний. Уявлення про людину, яка здатна жити у такому постмодерному світі, змінюються – відбувається відхід від моделі особистості як стабільної й структурованої систему, яка має певний конкретний механізм розвитку і взаємодії зі світом і перехід до розуміння того, що світ конструюється тут-і-тепер, і «Я» конструюється разом зі світом. Така точка зору на людину і світ все чіткіше і впевненіше заявляє про себе; витoki її – у концепції символічного інтеракціонізму Дж. Міда, теорії особистісних конструктів Дж. Келлі, ідеях соціального конструкціонізму (К. Джерджен, П. Бергер, Т. Лукман), нарративній психології (Й. Брокхеймер, Дж. Брунер, Р. Харре), філософії нестабільності І. Пригожина, теоріях дискурсу у постмодерній філософії, лінгвістиці та семіотиці (Р. Барт, Е. Бенвеніст, Ж. Бодріяр, М. Фуко

та ін.). Наразі все більше мова йдеться про дискурсивні моделі «Я», зі зміщенням акценту із питання про істинну природу «я» на питання про те, які дискурси використовуються для вибудови «я-теорії» (Дж. Поттер, Т.М. Титаренко, Н.В. Чепелева).

Одним із елементів таких дискурсів є «мотиваційні дискурси», в яких імпліцитно присутні мотиваційні конструкти та концепції особистості, групи, суспільства і які чинять вплив на конструювання мотиваційних тенденцій оточуючих. Аналізуючи проблему мотивації у означеному контексті, можна також відмітити близьке поняття про «концептуальні моделі мотивації», які Дж. Уайт вважає за такі, що існують у суспільстві і впливають на процес соціального конструювання реальності [10], а також його думку про мотиваційні властивості дискурсу – шляхом проговорювання людиною своїх уявлень, надання їм об'єктивованої форми, останні можуть стати стимулом для неї самої або ж інших людей. Подібний підхід розвиває Е. Сіван [12], розглядаючи мотивацію як результат соціальної домовленості між учасниками інтеракції, та Д. Хіккі, презентуючи соціально-конструкціоністську модель мотивації [11].

У зв'язку із цим виникає проблема пошуку: 1) механізмів соціального конструювання мотиваційних дискурсів, а відтак – і мотивації особистості, і 2) методу аналізу цих дискурсів.

Метою статті є описати результати розробки моделі механізмів соціального конструювання мотиваційних дискурсів та представити схему дискурс-аналізу цього конструювання

Мотивація особистості та проблема соціального конструювання. Однією із основних ідей соціального конструкціонізму у застосування до сфери психічних явищ є ідея про те, що психіка та особистість є продуктом, сконструйованим в рамках певних дискурсів (К. Джерджен, П. Бергер, Т. Лукман) [0, 9]. Як зазначає Н.П. Бусигіна [2], акцентуючись на дискурсивній природі психіки і властивих їй семантичних відношень, соціальний конструкціонізм орієнтує психологію на інтерпретаційну епістемологію. При цьому психіка розуміється як «сцена» соціальних стосунків, які реалізуються шляхом дискурсивних практик. У зв'язку із радикалізацією цим напрямком мовного характеру людського досвіду, виникає проблема рефлексії меж дискурсивного конструювання: що є дискурсом, і що ним не є. Відповідно, ця ж проблема є актуальною не лише у випадку глобального розуміння психіки і досвіду, але й у царині більш частинній – царині людської мотивації. Наскільки вона є дискурсивною за своєю суттю, і наскільки – не-дискурсивною? Відповідь на це питання – ще далеко попереду. На сьогодні можна відмітити, що сам дискурс соціального конструкціонізму все потужніше проявляється у сучасних дослідженнях проблем мотивації. Наразі можна виділити ряд дослідницьких напрямків, в яких мотивація розглядається як дискурсивна конструкція: індукція мотивації та зміни у змісті і структурі наративів (Дж. Джорджесена та С. Солано); соціальний дискурс і зміни у мотивації особистості (Ж. Морі, Дж. Ров, С. МакКвігган, Б. Мотт та Дж. Лестер); презентація мотивації у мові та наративах (Е. Барагванат, Дж. Саллівен) тощо.

Соціальні та дискурсивні практики як механізм конструювання мотивації. Продовжуючи аналіз у означеному руслі, можна зробити такі узагальнення:

1) Мотиваційний дискурс існує на двох рівнях, макро та мікро (термінологія Т. ван Дейка). Макро-рівень мотиваційного дискурсу є складовою

глобального соціокультурного дискурсу, мікро-рівень – складовою персонального дискурсу особистості.

2) Мотиваційний дискурс макро-рівня – масив текстів (у поєднанні із інтер- та екстра-текстуальними характеристиками): а) в яких імпліцитно присутні мотиваційні конструкти та концепції, б) які чинять вплив на конструювання мотиваційних тенденцій оточуючих, в) які існують в інтеракційному просторі і перманентно споживаються/відтворюються без їх критичного сприйняття та часто – поза межами свідомості. Мотиваційний дискурс мікро-рівня – дискурс, у якому або собі, або Іншому пояснюються/конструюються причини вчинків, цілі, прагнення, наміри тощо.

3) Мотиваційний дискурс макро-рівня є базисом для мікро-дискурсів, і в той же час, ними конструюється і іноді – реконструюється/деконструюється.

4) Слідом за Н. Феркло, ми розрізняємо дискурсивні практики (процеси споживання і продукування тексту), як є складовими соціальних практик (не-дискурсивні практики, які мають певний фізичний базис, приміром, ремонт у квартирі). Дискурсивні та соціальні практики перебувають у діалектичній єдності, дискурс є конституюючим по відношенню до соціальної дійсності, і в той же час сам конститується соціальними практиками і структурами [3].

5) Механізмом конституювання дискурсом соціального і культурного світу, за Н. Феркло, є інтертекстуальність. За її допомогою один текст залучає елементи і дискурси інших текстів; шляхом комбінування елементів різних дискурсів, який використовуються у мові, можна змінювати дискурс і як наслідок – соціальний і культурний світ. Відтак постає питання про конкретні способи комбінування цих елементів, і відповідь на це питання ми вбачаємо у зверненні до поняття стратегії, яке визначається В.О. Моляко як «певну більш-менш гнучку систему суб'єктивних і ситуаційно визначених дій, в яких домінує тенденція до надання суб'єктивної переваги одним розумовим діям над іншими» [6, с. 18].

б) Виділені В.О. Моляко в межах конструкторської діяльності стратегії і тактики виявилися чимось більшим, ніж елементами творчої конструкторської діяльності. У роботі В.О. Моляко та О.Л. Музики [5] переконливо демонструється, що можна говорити про стратегіально-цінісну організацію свідомості. Як зазначають автори: «... стратегіальна організація свідомості... дозволяє впорядковувати зміст потоку свідомості, конкретні системи, що знаходяться в хаосі, проектувати їх і будувати, орієнтуючись також на об'єктивні показники, що задаються всіма тими вимогами, які існують в реальності» [5, с. 133]. Також підтверджується припущення, що усвідомлені стратегії стають для людини цінностями, й у утворюють певну ціннісну структуру, компонентами якої є основні стратегії.

7) У прикладанні поняття стратегій до механізмів соціального (загалом) та дискурсивного (зокрема) конструювання, можна говорити про гнучку систему способів комбінування дискурсів, в якій домінує тенденція до надання переваги одним дискурсивним діям над іншими.

8) Узагальнюючи все вище сказане, висновуємо, що мотивація особистості може бути розглянута як така, що конституювана мотиваційними дискурсами макро- та мікро-рівнів за допомогою дискурсивних та соціальних практик, які у свою чергу, мають стратегіальну організацію. Щоб розкрити зміст стратегій, які використовуються в рамках тих чи інших практик, розглянемо виділені В.О. Моляко стратегії і тактики конструкторської діяльності.

Стратегії і тактики конструкторської діяльності. В.О. Моляко [7] виділяє 5 стратегій конструкторської діяльності як систем дій, які дозволяють конструктору досягти успішних результатів: стратегія *пошуку аналогів* (в її основі – спрямованість на використання вже відомої конструкції та поєднання її із чимось новим; вона включає широкий діапазон змін, від другорядних до суттєвих); стратегія *комбінаторних дій* (поєднання різноманітних механізмів і характеристик для побудови нової конструкції); стратегія *реконструювання* (перебудова антагоністичного характеру, заміна малого на велике, колового руху на поступальний тощо); *універсальна* стратегія (відносно рівномірне використання аналогізування, комбінювання і реконструювання); стратегія *випадкових підстановок* (інтуїтивний пошук рішення, при якому конструктор не може пояснити, чому він обрав ту чи іншу конструкцію).

Деталізують процес конструювання виділені В.О. Моляко *тактики*, які проявляються в межах вище описаних стратегій: *інтерполяції* (включення в існуючий пристрій нової частини), *екстраполяції* (зовнішнє додавання до механізму певної частини), *редукції* (зменшення розмірів, швидкостей і т.д.), *гіперболізації* (збільшення розмірів і т.д.), *дублювання* (точне використання у новій моделі існуючої деталі), *розмноження* (використовується не 1, а 2 і більше існуючих деталей), *заміни* (повна заміна певного вузла), *модернізації* (пристосування старої конструкції до нових умов), *конвергенції* (сполучення в конструкції двох протилежних особливостей), *деформації* та *трансформації* (зміна форми пристрою тез зміни його сутності), *інтеграції* (побудова нового пристрою із відомих частин), тактика *базової деталі* (використання частини механізму як основи для нового), *автономізації* (виокремлення з механізму певної частини і наступна перебудова механізму), *послідовного підпорядкування* (зміна механізму по ланцюговому принципу), *перестановки* (зміна розташування деталі в межах механізму), *диференціації* (поділ функцій у пристрої між окремими блоками).

Стратегіальна організація дискурсивних і соціальних практик. Соціальні практики, за визначенням Т.М. Титаренко, є повторюваними актами спільного конструювання ландшафту життя, вони часто непомітні для особистості (фонові), і не мають авторів, а лиш – спів-авторів; виконують дві діалектично протилежні функції: стабілізаційну та трансформаційну. Дискурсивні практики є подібними актами по відношенню до текстів. Соціальними практиками є фізичні дії з виконання ритуалів, традицій, норм, властивих великим і малим групам (приміром, відвідування школи, виконання домашніх завдань, святкування Нового Року – все це соціальні практики). Дискурсивні практики – дії, які виконуються із дискурсами, в які особистість занурена. Дискурсом є написання статті, промова, пояснення дитини правил поведінки у школі тощо. Дискурсивною практикою є спосіб конструювання того чи іншого дискурсу, причому як дискурс, так і певна практика можуть мати свого автора. У стосунку до проблеми конструювання мотиваційних дискурсів, прикладами можуть слугувати сімейні легенди про пращура, який усього досяг своїми силами і ніколи не здавався; батьківські послання про те, що в житті нічого не досягнеш без сторонньої підтримки або ж що життя – це ліс, а всі люди – хижакі; казки про досягнення успіху героєм завдяки зусиллям чи ж завдяки випадку.

Як саме відбувається конструювання таких дискурсів, і допомагають з'ясувати стратегії і тактики конструкторської діяльності В.О. Моляко. Розглянемо використання окремих стратегій і тактик на прикладі конструювання

мотивації у сучасних історіях для дітей. Відмітимо, що можливості таких конструювань в сучасному світі значно зросли, у порівнянні із попередніми епохами (або окремими країнами). Уявити такі процеси у тоталітарному дискурсі надзвичайно важко, і тому свобода дискурсивного конструювання – один із маркерів розвитку суспільних свобод.

Отже, стратегія пошуку аналогів – використання чогось відомого як базису із наступними його видозмінами – це відома казка «Рукавичка» у переказі Івана Малковича [8]. В оригіналі казки герої наповнюють рукавичку і в останній момент через невміння ведмедя опанувати власне бажання жити в товаристві (мотивація афіляції) та неможливість протистояння групі, хай і великої, зовнішній силі через невіру у свої можливості (мотивація уникання невдачі), рукавичка рветься і всі лишаються без даху (фрустрація потреби у безпеці). Взнявши в якості аналога цю казку, Іван Малкович видозмінив мотивацію персонажів, знявши основний конфлікт між групою та зовнішньою загрозою введенням елементу Різдва Чуда (завдяки колядці рукавичка збільшилася у розмірах, і всі в ній помістилися). Мотивація афіляції лишилася у всіх героїв, однак, знялася фрустрація потреби у безпеці. Важливо, що відбулося це за допомогою мінімальних зусиль з боку групи, і більшою мірою – за рахунок віри у сторонню допомогу. Тепер, якщо в оригіналі потужно звучить тема небезпеки, в опрацьованому варіанті – тема мотивації афіляції. Так завдяки стратегії пошуку аналогів відбулася трансформація казкового дискурсу.

Стратегія реконструювання гарно спрацювала у російському мультфільмі «Маша і Ведмідь» ((с) студія «Анімакорд»), в якому по-перше, лишився один ведмідь замість багатьох, по-друге, кардинально перетворений характер ведмедя – із небезпечного він став добрим і лагідним, хоч і лишився сильним. Тема мультфільму може бути окремим матеріалом для дискурс-аналізу, тут лиш відмітимо що з мотиваційної точки зору первісне послання про безпеку надмірної потреби у пізнанні кардинально реконструювалося у послання про важливість задоволення цієї потреби і повну його безпечність, і навіть користь, плюс з'являється можливість реалізації мотивації афіляції (Маша і Ведмідь стають найкращими друзями і разом гарно й весело проводять час).

Наведені приклади ілюструють той факт, що стратегії і тактики КАРУС лежать в основі дискурсивного конструювання мотивації особистості, а відтак – і її соціального конструювання, оскільки тексти і соціальне життя є взаємо-конститууючими початками. Можливість вивчення цих процесів з'являється завдяки використанню критичного дискурс-аналізу у системі Н. Феркло, в якій наріжним каменем є триєдність «тексти – дискурсивні практики – соціальні практики».

Стратегіальний дискурс-аналіз соціального конструювання мотивації особистості

Структура критичного дискурс-аналізу Н. Феркло. Система критичного дискурс-аналізу Н. Феркло ґрунтовно описана М. Йоргенсен та Д. Філіпс [3]. *Перший етап* - вибір проблеми дослідження. КДА призначений для критичного соціального дослідження, яке сприяє зменшенню нерівності та несправедливості у суспільстві. Відповідно, точка відліку – проблема, яку дослідження покликане вирішити. *Другий етап* – формулювання основних питань дослідження. Основний принцип – дискурсивні практики перебувають у діалектичній єдності із соціальними практиками. *Третій етап* – вибір матеріалу дослідження. *Четвертий етап* – транскрипція. Необхідна у випад-

ку, коли матеріалом є бесіда, інтерв'ю, діалог – певна мовленнєва форма, яку для аналізу слід транскрибувати. Що саме транскрибувати – визначається знову ж таки питаннями дослідження. *П'ятий етап* – аналіз. Аналіз проводиться на основі 3-мірної моделі «текст-дискурсивні практики-соціальні практики». Аналіз ДП – вивчення, на основі яких дискурсів створено текст (інтердискурсивність) та як в ньому використовуються інші тексти (інтертекстуальність). Аналіз тексту – проводиться з метою з'ясувати, як дискурси активуються текстом і як «підводять» і забезпечують певну інтерпретацію. Аналіз соціальної практики – проводиться в двох напрямках: 1) дослідження відношень між дискурсивною практикою і порядком дискурсу; 2) визначення соціальної матриці дискурсу – тих не-дискурсивних елементів, в які вбудований дискурс. Саме аналіз відношень між дискурсивною і соціальної практиками дозволяє сформулювати основні висновки дослідження. *Шостий етап* – результати. Основна мета КДА – критичне усвідомлення мови – усвідомлення людьми суті дискурсивної практики, в якій вони беруть участь, розуміння того, як дискурсивні практики міняють соціальні структури і розподіл влади. Якщо дослідник переслідує таку мету – має подбати, щоб результати були доступні людям, на яких спрямоване дослідження.

Загальні орієнтири критичного аналізу мотиваційного дискурсу.

Використовуючи описану систему критичного дискурс-аналізу для аналізу мотиваційного дискурсу, наведемо основні орієнтири, вписавши їх у шість кроків цієї системи та координати 3-мірної моделі взаємодії текстів, дискурсивних та соціальних практик. Отже, на *першому кроці* орієнтирами для формулювання проблем можуть стати «зовнішньо-мотиваційна ідеологія» та «ідеологія мотивації уникання невдач» населення; відсутність «дискурсу мотивації афіліації»; примітивізація та редукція «мотиваційної мови» та «мотиваційних концептів» у суспільних текстах (ЗМІ) до рівня базових потреб (у термінології А. Маслоу). Загальними орієнтирами *другого кроку* можуть стати взаємодія соціальних практик (рух по кар'єрних щаблях; виконання/невиконання законів; поведінка публічних і авторитетних осіб тощо) та дискурсивних практик (формування текстів у ЗМІ та їх сприймання людьми; пояснення свої вчинків; вибір і генезис текстів у процесі трансляції їх через ЗМІ тощо). Більш конкретним є, приміром, питання про дії/акції/заяви певних осіб та продуковані і сприйняті у такий спосіб мотиваційні дискурси. На *третьому кроці* обраним матеріалом можуть бути: тексти новин та реклами, її відеоряд; виступи в ЗМІ; діалоги під час дискусій та інтерв'ю; життєписи публічних осіб, тексти казок, романів тощо. Транскрипція, яка здійснюється на *четвертому кроці*, має бути здійснена із врахуванням основних мотиваційних маркерів, прикладом яких для мотивації досягнення можуть бути системи Д. МакКлеланда та Х. Хекхаузена [4]. На основі проведеної транскрипції можна приступати *п'ятого кроку*: 1) до лінгвістичного аналізу тексту, вивчаючи домінуючі мотиваційні теми, конструювання мотиваційної ідентичності тощо (приміром, фрази «ми піднімемо зарплати» конструює у споживача дискурсу ідентичність «зовнішньо-мотивованого працівника», а фраза «ми не хочемо більше розрухи і дефолту» – ідентичність людини із мотивацією уникання невдачі); 2) вивчення відношень між виявленою дискурсивною практикою і порядком дискурсу; 3) визначення соціальної матриці мотиваційного дискурсу (приміром, соціальна матриця «віри в доброго царя», яка конструює зовнішню мотивацію та деконструює мотивацію досягнення успіху у споживачів дискурсів, у рамках такої матриці створених).

Напрямки стратегіального аналізу мотиваційного дискурсу. Саме на п'ятому кроці критичного аналізу мотиваційного дискурсу вбачається можливість залучення моделі стратегіальної організації дискурсивних та соціальних практики. Відтак, роботу можна спрямувати на: 1) стратегіальний аналіз мотиваційного дискурсу; 2) інтертекстуальні відношення між сконструйованими у такий спосіб дискурсами; 3) відношення між домінуючою стратегією дискурсивної практики та порядком дискурсу; 4) визначення стратегій взаємодії між соціальною матрицею та дискурсом на особистісному рівні.

ВИСНОВКИ

Шлях до вивчення проблеми формування і розвитку суспільних мотиваційних тенденцій розширюється із залученням до розгляду ідей соціального конструкціонізму, і зокрема, введенням поняття «мотиваційного дискурсу» та розгляді процесу соціального конструювання мотиваційних дискурсів через призму стратегіальної організації дискурсивних і соціальних практик. Відтак, мотивація особистості може бути розглянута як така, що конституювана мотиваційними дискурсами макро- та мікро-рівнів за допомогою дискурсивних та соціальних практик, які у свою чергу, мають стратегіальну організацію. Вивчення процесів такого конституювання можливе із використанням процедур критичного дискурс-аналізу, для чого нами розроблені ряд орієнтирів, які допоможуть їх адаптувати до вивчення саме мотиваційних дискурсів та покликані інтегрувати в них модель стратегіальної організації дискурсивних та соціальних практик. З'ясування у такий спосіб стратегій і тактик конструювання мотиваційних дискурсів уможливило відкриття внутрішніх механізмів виникнення/існування/трансформації суспільних мотиваційних тенденцій та поглиблює розуміння зв'язку між ними та особистісною мотивацією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М., 1995. – 323 с.
2. Бусыгина Н. П. Психические феномены и дискурс: перспектива социального конструкционизма / Н.П. Бусыгина // Культурно-историческая психология. 2009. – №4. – С. 44-52.
3. Йоргенсен М. В. Дискурс-анализ. Теория и метод / М.В. Йоргенсен, Л.Дж. Филлипс : [пер. с англ. 2-е изд., испр.]. – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2008. – 352 с.
4. Макклелланд Д. Мотивация человека / Д. Макклелланд. – СПб. : Питер, 2007. – 672 с.
5. Моляко В. О. Особливості стратегіальної організації свідомості технічно обдарованої особистості / В.О. Моляко, О.Л. Музика. – В кн.: Духовність як основа консолідації суспільства. Міжвідомчий науковий збірник. – К. : Інститут “Проблеми людини”, 1999. – Т.16. – С. 131-136.
6. Моляко В. А. Психология конструкторской деятельности / В.А. Моляко. – М. : Машиностроение, 1983. – 134 с.
7. Моляко В. О. Тактики творчої діяльності / Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: вид-во «Рута», 2006. – С. 27-29.
8. Різдяна рукавичка. Українська народна казка з продовженням, що його розповів Іван Малкович. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2009. – 26 с.
9. Gergen K. J. (1997). The place of the psyche in a constructed world. *Theory & Psychology*, 7(6), 723-746.
10. White G. M. Ethnopsychology. In: Theodor Schwartz, Geoffrey M. White, Katherine A. Lutz (eds.). *New direction in Psychological Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, pp. 38-39.

11. Hickey, D. T. (1997). Motivation and contemporary socio-constructivist instructional perspectives. *Educational Psychologist*, 32, 175-193.
12. Sivan, E. (1986). Motivation in social constructivist theory. *Educational Psychologist*, 21, 209-233.

Климчук В. А. СТРАТЕГИИ И ТАКТИКИ СОЦИАЛЬНОГО КОНСТРУИРОВАНИЯ МОТИВАЦИОННОГО ДИСКУРСА

В статье представлена интеграция социально-конструкционистского взгляда на мотивацию личности и стратегической концепции творческой деятельности В. А. Моляко. Разрабатываются ориентиры критического дискурс-анализа мотивационного дискурса с учетом стратегической организации дискурсивных и социальных практик.

Ключевые слова: творческая деятельность, стратегия, тактика, социальное конструирование, мотивация личности.

Klymchuk V. STRATEGIES AND TACTICS OF SOCIAL CONSTRUCTION OF MOTIVATIONAL DISCOURSE

An integration of social-constructionists view on motivation of personality and strategic conception of creativity V. O. Molyako is presented in this article. Orienteer of critical discourse analysis with a glance of strategic organization of discursive and social practices are work out.

Keywords: creativity, strategies, tactics, social construction, motivation of personality.

УДК 159.9

Кокарева М. В. (м. Київ)

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРОЯВІВ ТВОРЧОСТІ ПРИ СПРИЙМАННІ
РЕКЛАМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

У статті представлено теоретичний огляд наукової літератури з проблеми дослідження психологічних особливостей сприймання рекламної інформації в юнацькому віці з метою визначення проявів творчості у цьому процесі. Представлено огляд визначень понять «реклама» та «рекламна інформація».

Ключові слова: рекламна інформація, сприймання, творчість, юнацький вік.

Постановка проблеми. Виступаючи основним джерелом та регулятором взаємодії людини з оточуючим світом, сприймання лежить в основі усіх більш складних психічних процесів. Поширення реклами у засобах масової інформації, та навіть просто на вулицях та в транспорті, де звичайній людині видається досить складним не звертати увагу на яскраві рекламні щити, плакати, постери, оголошення рекламного змісту та ін., виникає необхідність дослідження психологічних особливостей сприймання реклами. В юнацькому віці, коли відбувається активний процес становлення світогляду, пошуку та визначення орієнтирів у житті, важливим є вміння критично ставитися до інформації, яка сприймається, уникати перевантажень.

Вихідні передумови. У вивченні проявів творчості при сприйманні рекламної інформації в юнацькому віці ми спираємося на сучасні психологічні дослідження процесу сприймання (В. О. Барабаншиков, Е. Є. Бехтель, А. Е. Бехтель, В. П. Зінченко, В. В. Любімов, В. О. Моляко, В. Д. Шадріков), психологічні дослідження сприймання рекламної інформації (В. Г. Зазикін, Р. І. Мокшанцев, Н. І. Череповська, В. І. Шуванов) та дослідження психологічних особливостей юнацького віку (Б. Г. Ананьєв, Г. С. Костюк, В. А. Роменець, І. С. Кон та ін.).